

gemeenschap presenteert de voorstelling een derde verstoring: een familie die niet alleen naar buiten gericht is in de traditionele betekenis van een magrebijnse familie, maar een interculturele familie in wording.

Een begrafenis, een uwelijk en een maagd

Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen speelt zich af op de dag van de begrafenis van de vader, abib Ben ika. Moeder Fatima en haar drie zonen, haar lievelingszoon okri, de rebelse maar Mourad en de geandapte maar vertederende aïder,² komen samen om te rouwen. Ze worden in het rouwproces bijgestaan door drie Marokkaanse zangeressen (drie klaagvrouwen?), waarop ik later nog terugkom. Ook aanwezig is een buurvrouw Maria die tevens de eigenares is van het huis waar de familie Ben ika woont. Maria is Poolse, overleefde de concentratiekampen en is erg katoliek. Daarnaast is er de verleidelijke sociaal-assistente Georgina van Colombiaanse afkomst. Dit hybride gezin probeert rust te vinden om om de gestorven vader te rouwen. Maar de spanningen over religie, afkomst, identiteit en toekomst lopen oop en het komt tot een emotionele uitbarsting die alle familieleden op zichzelf terugwerpt.

De begrafenis is een mengeling van een officiële en een informele moslimbegrafenis. Het lijk is gewikkeld in een Tunesische vlag. De scène verwijst tegelijk naar de Tunesische erfenis die zij tegen haar ontbinding verzet én naar de opkomst van de zoon in Europa. De begrafenis is daarenboven het kader voor de plotse afwezigheid van autoriteit, voor de atmosfeer van rebellie, voor de ontkenning van passies en verlangens, en voor het loskomen van de tongen van al de 'ondergesikten' van abib Ben ika Ben Samir Ben Selim Ben Moktar Ben Mohamed Ben Mohamed... Een belangrijk gegeven voor de interpretatie van de emotionele uitbarstingen tijdens de be-

grafenis is het gegeven dat in de moslimtraditie het lijk reeds de dag zelf van het overlijden begraven moet worden. Tijdens de voorstelling is de vader zowel aanwezig als afwezig. Het rouwproces is nog niet begonnen of het lijkt al een onmogelijk project te worden. Het is deze onmogelijkheid die betekenis geeft aan de groteske hysterie die volgt op de soknathet plotse verdriet/vrijheidsgevoel.

affichebeeld *Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen*, beeld: William Philips & Dirk Wittewrongel

het stuk is opgebouwd rond Fatima als moeder en ondergesikte tegenote. Zij uwde op de traditionele manier in Tunesië en moest haar maagdelijkheid tijdens de uwelijksnaam bewijzen door het laken met haar bloed rood te kleuren. Maar het gebeurde niet zoals de familie had geoopt, want de dronken abib kon zichzelf niet van zijn mannelijke taak kwijten die nacht. Fatima erinnert haar moeder aan die pijnlijke gebeurtenis: 'Uw moeder zat voor de deur/te wachten op het laken met de rode vlek./Ik heb niet gebloed./ik heb van u geen man gemaakt/ in de ogen van uw

moeder./ Ik was 16 en gij waart zat./ Ik zonk in de grond van schamte, voor de ogen van iedereen./ Ik alleen wist dat het niet mijn schuld was.' De witgebleven lakens ontnamen Fatima haar 'andtekening' als vrouw en vreemdden haar van haar eigen geschiedenis in Tunesië. Wat haar restte was een onpeilbaar gevoel van leegheid, veroorzaakt door die uwelijksnaam waarin ze ten overstaan van de traditie niet kon bewijzen dat ze een normale vrouw was. Voor Fatima was die leegte de basis voor dertig jaren uwelijk. Daarenboven werd dat gevoel nog aangescherpt door haar ontworteling in België. Terwijl het verhaal van Fatima's lijden nog een poging is om de zinloze stukjes en brokjes samen te voegen, ontzegt de choreografie haar elke verzoening met zin en betekenis: de dans is voor haar geen plek waar de eigen vrouwelijke identiteit –ook al was het maar voor een ogenblik– bevestigd kan worden. Het dansen van Fatima in de voorstelling maakt deel uit van de algemene disruptieve dynamiek van de choreografie.

De choreografie van het kruis

Lijden is een belangrijk thema in de voorstelling. Vandaar de christelijke symboliek van het kruis. *Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen* eigent zij inderdaad gedeeltelijk de christelijke symboliek van het Kruis, en Lijden en de Maagd toe, maar niet in de modus van spot, laat

staan blasfemie. Hoe zou je aan de boze manifestanten voor het theater kunnen uitleggen dat de choreografie met het kruis precies een van de meest gracieuze en harmonieuze scènes van de voorstelling is? Deze scène ontlaadt in het stuk de spanning naar een fanatiek moment dat enige gelijkenis vertoont met wat er tijdens de première buiten het theater gebeurde. De choreografie van het kruis, in het midden van de voorstelling, is een subliem moment dat de toesouwer onderdompelt in een droomwereld die erinnert aan choreografieën van Wim Vandekeybus. Dit mo-